

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Komitet Polityki Naukowej

UZUPEŁNIENIE

Opinii Komitetu Polityki Naukowej z dnia 31 sierpnia 2018 r.

**dotyczącej projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w sprawie sporządzania wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz
czasopism i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych.**

Komitet Polityki Naukowej dziękuje Panu Premierowi za pochylenie się nad naszymi uwagami zawartymi w Opinii dotyczącej projektu Rozporządzenia. KPN uważa, że punktacja czasopism to serce nowego systemu oceny i jego kluczowy element. Jest bardzo ważne, żeby działał on jak najlepiej. Stąd przygotowaliśmy niniejsze uzupełnienie naszej opinii, w którym proponujemy bardziej szczegółowe rozwiązania dotyczące ustalenia punktacji czasopism i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. Uważamy, że, gdzie tylko jest to możliwe, należy unikać arbitralności w systemie. Elementy arbitralne będą pokusą do wprowadzania rozwiązań korzystnych dla konkretnej grupy uczonych w danej dyscyplinie. Ich unikanie jest więc ważne, aby zbudować zaufanie środowiska do nowej punktacji. Zauważamy również, że system będzie godzić w interesy znaczącej grupy naukowców publikujących w słabych czasopismach i będą oni nową punktację krytykować. System będzie bardziej odporny na krytykę, kiedy będzie oparty na jasnych, znanych wszystkim zasadach.

Rozumiemy, że w tak złożonej materii mogą pojawić się wyjątki i komplikacje i że będą potrzebne ręczne korekty. Uważamy jednak, że konieczne są elementy, które wyeliminują opisane powyżej zagrożenia, uregulują cały proces i uczynią go transparentnym.

1. Proponujemy następującą procedurę ustalania list punktacji czasopism i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych.

Etap 1.

Zostaje przygotowana zbiorcza baza danych, która zawiera wszystkie czasopisma/materiały konferencyjne indeksowane w międzynarodowych bazach danych wraz z różnymi wskaźnikami bibliometrycznymi i klasyfikacjami tematycznymi.

Na podstawie zbiorczej bazy danych dyscyplinowy zespół ds. sporządzania wykazów czasopism i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych wybiera międzynarodową bazę indeksującą najbardziej odpowiednią dla danej dyscypliny. Pod uwagę bierze się to, które

z baz w sposób najbardziej miarodajny reprezentują kanały publikacyjne i wartość naukową publikacji w danej dyscyplinie. Ekspertki sprawdzają zawartość wskazanych baz w odpowiednich obszarach tematycznych pod kątem zasadności przypisania czasopism z danego obszaru do konkretnych dyscyplin naukowych. Poprzez wybranie odpowiednich kategorii tematycznych z bazy indeksującej tworzy się wykaz czasopism dla każdej dyscypliny.

Następnie, na podstawie odpowiednich symulacji, dyscyplinowy zespół ds. sporządzania wykazów czasopism i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych wybiera wskaźnik bibliometryczny, który powinien być zastosowany do obliczenia punktacji.

Punkty, tak jak w obecnej propozycji, są liczone dla grup czasopism dla danej kategorii tematycznej w wybranej bazie danych.

Rekomendujemy, aby zostały zachowane progi centyli i odpowiadające im punktacje opisane w ocenianym projekcie rozporządzenia i aby zespół dyscyplinowy nie mógł ich zmieniać. Jest to kluczowe dla zapewnienia najważniejszej właściwości nowej punktacji - wyraźnego promowania najlepszych osiągnięć. Zapewni to również, że wszystkie zespoły będą przyznawać punktacje stosując podobne standardy. Jest to szczególnie ważne dla czasopism, które będą punktowane przez kilka zespołów (patrz niżej).

Etap 2.

Jeżeli eksperci stwierdzą, że punktacja wynikająca ze wskaźników bibliometrycznych nie odzwierciedla rzeczywistej wartości czasopisma dla danej dyscypliny, mogą rekomendować zmianę jego pozycji w wykazie. Proponujemy, żeby odbywała się ona na następujących zasadach:

- Zmiany pozycji czasopisma na liście są możliwe wtedy, kiedy jego punktacja liczona według różnych wskaźników bibliometrycznych i baz danych jest znacząco różna.
- Wskazane jest uzasadnienie poparte analizą bibliometryczną. Na przykład w przypadku zmniejszenia punktacji wymagana jest:

a) analiza wartości wskaźnika bibliometrycznego w okresie ostatnich kilku lat, co może pokazać, że jeden bardzo wysoko cytowany artykuł zawyżył na krótko dany wskaźnik,

b) analiza rozkładu cytowań, która może pokazać, że wskaźnik jest zawyżony przez niewielką liczbę artykułów np. przeglądowych, czy opisujących popularne metody, które mają wiele cytowań.

Jeżeli eksperci zasadnie stwierdzą, że w wykazie opartym na zasobach wybranych baz brakuje czasopism istotnych dla danej dyscypliny, mogą rekomendować uzupełnienie tego wykazu o wskazane czasopisma (koniecznie jest uzasadnienie takiej rekomendacji);

Powyższe decyzje zespół dyscyplinowy ds. sporządzania wykazów czasopism musi podejmować jednomyślnie. W przypadku braku jednomyślności, w mocy pozostaje wykaz z automatycznie wyliczoną punktacją.

Zmiany punktacji muszą być uzasadnione na piśmie. Pisemne uzasadnienia zostaną upublicznione

Etap 3.

Poprzednie etapy mogą nie doprowadzić do ustalenia listy, która uwzględnia większość prestiżowych czasopism lub/i daje wyniki, które odzwierciedlają światowe praktyki publikacyjne. W tej sytuacji może być konieczne przygotowanie listy od podstaw. Uważamy, że jest to rozwiązanie, które powinno być stosowane tylko w wyjątkowych przypadkach. Jeśli jednak zajdzie konieczność jego zastosowania, proponujemy następujące ograniczenia.

- Dyscyplinowy zespół ds. sporządzania wykazów czasopism zwraca się Ministra z wnioskiem o zgodę na przygotowanie wykazu dla danej dyscypliny od podstaw.
- Wniosek musi być jednogłówny i przedkłada się go wraz z uzasadnieniem.
- Po wyrażeniu zgody przez Ministra, zespół może przystąpić do prac nad nowym wykazem.
- Nowy wykaz musi odzwierciedlać światowe praktyki publikacyjne, a proporcje czasopism o różnej punktacji muszą być zbliżone do proporcji w wykazach stworzonych w oparciu o wskaźniki bibliometryczne.
- Analiza obu elementów musi znaleźć się w uzasadnieniu załączonym do nowego wykazu. Ostateczny wykaz wymaga akceptacji Ministra.
- Dokumentacja dotycząca prac nad wykazem jest publicznie dostępna.

2. Kluczowym elementem powyższego procesu są dyscyplinowe zespoły ds. sporządzania wykazów czasopism i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. Chcemy jeszcze raz bardzo mocno podkreślić, że kaliber ekspertów w zespołach dyscyplinowych zdecyduje o sukcesie nowego systemu. Uważamy, że jest bardzo ważne, aby kandydat na eksperta był rozpoznawalny z perspektywy czołowych ośrodków naukowych świata. Pragniemy potwierdzić naszą rekomendację dotyczącą kryteriów wyboru ekspertów zawartą w opinii dot. projektu rozporządzenia. Kandydatów proponujemy wyłonić spośród laureatów:

- grantów Maestro lub nagród NCN,
 - nagród Mistrz lub nagród FNP,
 - nagród Premiera lub Ministra za całokształt osiągnięć naukowych,
 - grantów ERC,
- a także kierowników innych grantów KE.

Jednocześnie uważamy za bardzo ważne włączenie do tych zespołów ekspertów zagranicznych. Również eksperci zagraniczni powinni być najwyższej klasy naukowcami rozpoznawalnymi w nauce światowej. Proponujemy zastosowanie podobnych kryteriów, jak powyżej i wy-

bór kandydatów spośród laureatów grantów ERC, prestiżowych nagród międzynarodowych lub członków prestiżowych gremiów naukowych (np. w biologii EMBO Gold Medal lub członkostwo w European Molecular Biology Organization).

Odrębne zdanie w sprawie zasadności powyższych kryteriów zgłosiło dwóch członków Komitetu.

KPN oferuje wszelką pomoc w identyfikacji odpowiednich kandydatów na ekspertów. Jeśli nasza pomoc będzie przydatna, możemy również wyrazić opinię na temat kandydatów do wymienionych wyżej zespołów.

3. Ustalanie punktacji w ramach dyscyplin wiąże się z konsekwencjami dla całego systemu. Jedną z nich, jest to, że dane czasopismo może mieć przypisane różne liczby punktów przez poszczególne zespoły dyscyplinowe. W takiej sytuacji proponujemy stosowanie najwyższej punktacji wśród tych wyznaczonych przez poszczególne zespoły. Kolejna możliwość to, że dane czasopismo nie znajdzie się w żadnym z przygotowanych wykazów. W takim przypadku proponujemy zastosowanie czynnika D z obecnej wersji Rozporządzenia. Jest on obliczony dla bazy Scopus i wskaźnika SNIP dla wszystkich czasopism traktowanych razem. Na jego podstawie punktacja byłaby obliczona według przypisania punktów do centyli, zgodnie ze schematem: 97. centyl i wyżej - 200 pkt, 90 centyl i wyżej - 140 pkt, 75 centyl i wyżej - 100 pkt, 50. centyl i wyżej - 70 punktów, 25. centyl i wyżej - 40 pkt, pozostałe - 20 pkt. Czasopisma bez SNIP, indeksowane w międzynarodowych bazach danych i nieujęte w wykazach dyscyplinowych otrzymują 20 punktów. To rozwiązanie pozwoli na docenienie najbardziej wybitnych czasopism pominiętych w wykazach przygotowanych przez zespoły dyscyplinowe.

4. Podtrzymujemy naszą rekomendację z opinii dotyczącej projektu rozporządzenia w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej z dn. 31 sierpnia 2018, aby zwiększyć udział publikacji, o których mowa w §7 ust. 12 projektu (osiągnięcia spoza dyscypliny) z 20% do 30%. Będzie to w większym stopniu motywować do badań interdyscyplinarnych. Jednocześnie proponujemy wyrywkową ewaluację ekspercką zgłoszonych osiągnięć spoza dyscypliny w celu wskazania nadużyć, takich jak zgłaszanie osiągnięć całkowicie niezwiązanych z działalnością naukową zgłaszającego. Informacja o możliwej wyrywkowej kontroli powinna być podawana podczas zgłaszania osiągnięć spoza dyscypliny w systemie ewaluacyjnym. Jesteśmy zdania, że dobrze udokumentowane nadużycia powinny być karane znaczącą redukcją dotacji. Decyzje takie wraz z uzasadnieniem powinny być publicznie dostępne. Rozwiązanie takie może pomóc w ograniczeniu skali nadużyć.

PRZEWODNICZĄCY

KOMITETU POLITYKI NAUKOWEJ

Prof. dr hab. Jerzy Szwed